

Il·legalitzar

Un poble

Plou sense consol fa dies i setmanes a Tolosa, la pluja caiguda ha apaivagat els ànims i també ha deixat buides les places d'una vila plena de palaus de pedra i carrerons estrets. El veïns comenten ara, refugiats a casa, on prefereixen parlar dels temes importants que no tracten al carrer ni entre amics, de la il·legalització de Batasuna, la il·legalització del partit que governa al seu ajuntament.

La vila de Tolosa, antiga capital provincial i actual centre administratiu i econòmic de la comarca de Tolosaldea, està situada en una vall envoltada de muntanyes i travessada pel riu Oria, antic motor de la indústria paperera de la zona, reconvertida ara en part del paisatge rural de la Guipúscoa d'interior, un territori idíl·lic però esguitat per les marques del conflicte. Un conflicte que especialment aquí té un doble caràcter; bressol de militants i dirigents històrics d'ETA i escenari d'assassinats com el de l'exgovernador civil de Guipúscoa Juan Maria Jauregui o el del periodista José Luis López de la Calle. Es també, un territori on s'hi apleguen els records més negres de l'etapa socialista, materialitzats a través dels GAL i del segrest, tortura i assassinat dels dos presumptes membres d'ETA Joxean Lasa i Joxi Zabala, veïns del barri d'Olarraín. Un cas que va posar en descobert les responsabilitats polítiques de dirigents socialistes i de membres de la Guàrdia Civil, com l'exgeneral Rodríguez Galindo, que compleix condemna actualment.

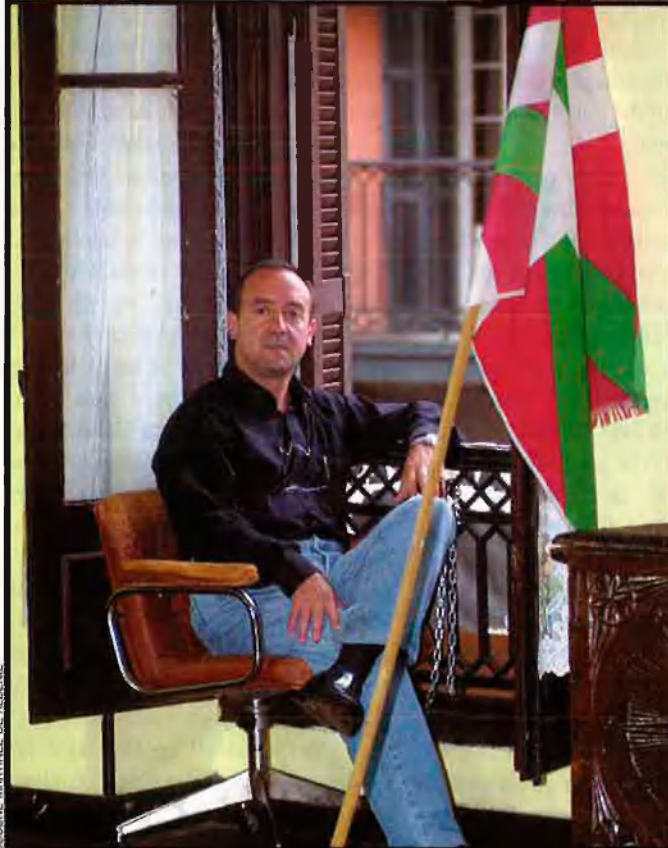
Tolosa té una població de poc més de 18.100 habitants, dels quals gairebé 2.500 han nascut fora d'Euskadi, un percentatge prou baix que els permet integrar-se sense moltes dificultats entre una població nacionalista i de parla basca. El basc és la llengua majoritària i utilitzada de manera natural a les escoles públiques o *ikastoles* i als nombrosos col·le-

gis religiosos. El motor econòmic continua sent la indústria paperera, diversificada amb el pas del temps, però també altres indústries, el sector serveis i una agricultura que es podria quasi qualificar de biològica pel tractament i la cura dels productes agrícoles.

Batasuna governa en solitari a l'Ajuntament de Tolosa des de les darreres eleccions, l'any 1999; en aquella ocasió, sota les sigles d'Euskal Herritarrok, l'actual alcalde, Antton Izaguirre, va aconseguir el 38% dels vots i el segon partit més votat va ser la coalició PNB-EA amb el 34%, que havia ocupat la butaca consistorial fins aquell moment. Euskal Herritarrok guanyava unes eleccions marcades per la treva més llarga mantinguda per ETA i que coincidia amb el Pacte de Lizarra-Garatz, un pacte signat per totes les forces nacionalistes per tirar endavant l'aposta sobirana. L'actual ajuntament té set regidors de l'esquerra abertzale, set també la coalició nacionalista PNB-EA, dos regidors el PP i un el PSE-EE/PSOE.

Tolosa és plena d'edificis històrics, sobretot a la part vella, on apareix amb tota la seva grandesa i majestuositat l'església dedicada a l'apòstol Sant Jaume, un dels molts temples que té la vila, però que és especialment significatiu, ja que, sota les cúpules d'aquest, alguns procuradors provincials van mantenir converses cap a l'any 1200 per decidir incloure el territori de Guipúscoa a la Corona de Castella. Des d'una d'aquestes poltronas, més modesta, la capella del barri d'Amaroz als afores de la vila, és des d'on mossèn Nemesio Belloportu oficia missa cada matí. Aquest capellà repensa les respostes llargament abans de dir que ja no s'escandalitza per la il·legalització d'un partit, encara que no n'és partidari. Belloportu, que assegura que va ser expulsat del seminari quan tenia setze anys per identificar-se com a nacionalista, no

Tolosa viu entre la indiferència i l'angoixa la il·legalització del partit que governa l'Ajuntament des de fa tres anys. Les posicions estan dividides, però totes aposten pel diàleg i la pau malgrat la radicalització del conflicte.

A dalt, a l'esquerra, el mossèn Nemesio Belloportu; al seu costat, Pepi Gorostidi, una històrica del moviment pels presos. A sota, a l'esquerra, l'alcalde de Tolosa, Antton Izaguirre, de Batasuna, i al seu costat Xabier Maiza, exmembre d'ETA i d'Euskadiko Ezkerra.

acaba ara de definir-se a favor o en contra de la il·legalització impulsada pel Govern espanyol contra Batasuna. "Jo no sabria dir si millorarà la situació o l'empitjorarà, però si ens porta pel camí de la pau, benvinguda."

Des del sofà de casa seva, un majestuós xalet d'estil afrancesat, sosté que és un amant radical de la llibertat i que a Euskadi, i més concretament a 'Tolo-

sa, hi ha molta gent que no té plena llibertat per expressar les seves idees al carrer, tenen por. Es defineix com un europeu que parla basc, alhora que afegeix que és partidari de viure en un país independent i creu que l'autodeterminació podria ser el fet polític que rebaixés la tensió.

Just a pocs metres de la casa de mossèn Belloportu té el seu establi-

ment Antton Tolosa, una botiga de subministraments industrials que gestionen entre cinc socis. Aquest votant de Batasuna, que estiuja en una casa que té en propietat a Andorra, parla d'actituds per mostrar-me a continuació una carta enviada íntegrament en basc per un soci català que resideix a Igualada. "La il·legalització de Batasuna —diu amb un to irònic— és la representació

d'aquest caràcter obert que fomenten des de l'estat espanyol. Quan alguna cosa els fa nosa volen eliminar-la en lloc de convèncer la gent, educar-la en altres conceptes". Aquest empresari pensa que, malgrat que la il·legalització de la formació abertzale és un fet ja des del punt de vista jurídic i polític, el Tribunal Suprem no acceptarà el recurs aprovat al Parlament espanyol.

Antton Tolosa assegura mantenir relacions cordials amb gent de diverses tendències polítiques i no creu que al poble el tancament de la seu de Batasuna i la il·legalització del partit porti crispació, encara que no amaga que hi ha gent amb la qual evita compartir una beguda per por que si atempten contra ells, es vegi involucrat.

Tolosa és el segon centre cultural de la província, amb festivals monogràfics de màgia o setmanes internacionals dedicades a la natura. Destaca també l'empenta d'una població que treballa en moltes i diverses associacions, ONG i funda-

cions com la creada el 1992, el moviment social a favor del diàleg i l'acord a Euskal Herria, Elkarri, una associació que treballa per la pau amb més de 3.000 socis independents. El taller local de Tolosa té deu militants, Mikel Aristimuño és un d'aquests i es manifesta contrari a la llei de partits no des d'un punt de vista jurídic, sinó perquè no proporciona solucions al conflicte, l'agreuja. "Sóc més partidari de convèncer que de vèncer, a més, és obvi que aquesta idea prové de fora d'Euskadi per deslligar els bascos". Aristimunu és un home tranquil que treballa per portar una solució al seu poble i al seu país, en un context generalitzat per l'apatia de molts ciutadans que estan farts d'assassinats i atemptats, però que no surten al carrer per manifestar-se a favor de la pau. No vol predir com s'ho farà Batasuna per continuar governant a Tolosa, però matisa que si tingués una opinió pròpia i condemnés els atemptats ens trobarien en una altra situació ben diferent.

Molt proper a les tesis d'Aristimuño es troba Estanis Méndez, votant d'Esquer Batua i afiliat de CCOO, un treballador de banca nascut en un poble de Salamanca fa uns cinquanta anys, però que ha passat més de mitja vida a Tolosa. Méndez creu que il·legalitzar un partit que ha estat elegit democràticament a les urnes és perdre més del que es pugui guanyar i que no ho aprovarà mai. Tot seguit explica que no és partidari de les tesis polítiques de la formació abertzale i que les accions d'ETA no tenen cap justificació. "Antton Izaguirre té un caràcter més tolerant que d'altres que han passat pel consistori, cosa que demostra que dins del partit hi ha tota mena de gent", a més es mostra convençut que amb la llei de partits el que es vol és fer entrar l'exèrcit a Euskadi. Més d'un cop repeteix que aquestes són opinions personals, però hi ha d'altra gent al poble que pensa el mateix, encara que no tants comparteixen la següent reflexió "Jo no li veig futur a una Euskadi inde-

L'Ajuntament de Quart de Poblet us invita a

Una Nit Folk
10 anys

Concert-ball amb:

AL TALL

TRES QUARTANS DE REUS

Dissabte, 7 de setembre, a les 23 h. a la plaça de l'Església de Quart de Poblet

Associació Cultural El Mussol • Patrocinat per l'Ajuntament

Quart de Poblet, l'Horta. 2002

pendent, però respectaria la decisió si una majoria ho acceptés”.

Tolosa té una llarga llista de víctimes d'un conflicte que ja dura més de quaranta anys, víctimes de totes condicions, tipus i idees. Hi ha hagut casos més recordats per la condició pública i política de les víctimes, però d'altres que s'han mantingut en l'oblit. És el cas del pare de Gerardo Arin, Francisco Arin Urcola, un empresari tolosà segrestat i posteriorment assassinat pels comandos autònoms anticapitalistes, un grup que feia la feina bruta a ETA, el Nadal de 1983. Gerardo és un home dialogant, que manté els ulls vidriosos mentre recorda aquella malaurada nit del 15 de desembre i que, malgrat l'angúnia patida, és partidari del diàleg per solucionar el conflicte. Confessa que la il·legalització de Batasuna no solucionarà el conflicte sinó que portarà més crispació. Tot i aquesta opinió, sí que creu que la llei de partits empara les víctimes d'ETA en el sentit que prohibeix que persones amb causes pendents o relacionades amb el terrorisme puguin desenvolupar un càrrec institucional. Es queixa de no haver rebut suport moral de cap partit, tampoc de l'església, “l'església basca ens demana que perdonem, però mai demana als altres que deixen de matar”.

“En un poble com aquest ens coneixem tots”, molts estan d'acord amb això, també ho diu Xabier Maiza, que representa un perfil polític conegut en aquesta zona. Maiza té 43 anys, durant cinc anys va ser membre de l'organització ETA, va ser dos cops empresonat a França i Luxemburg, va deixar la lluita armada per militar a Euskadiko Esquerra (EE), partit que s'integraria més tard en el PSOE, i posteriorment va ser membre de l'executiva provincial i regidor a Tolosa pel PSE-EE. Va abandonar el partit per discrepar amb la poca autocrítica del socialisme després del descobriment dels GAL i l'assassinat de Lasa i Zabala, coneguts seus. Maiza no ha estat mai partidari d'il·legalitzar cap partit polític en democràcia, però matisa que a Euskadi ara mateix hi ha també molta altra gent que està il·legalitzada perquè no pot expressar les seves idees. “Sempre he pensat que podia

Pepi Gorostidi: “El PP ha fet d'intermediari en altres conflictes i ara no vol dialogar aquí”

fer d'intermediari, però com ho puc fer si els dos implicats no s'asseuen a la mateixa taula? ETA ha de desaparèixer, ha de fixar-se en la composició del Parlament basc que és la representació del poble.”

No gaire lluny d'on té lloc aquesta conversa hi ha l'*herri biltokia*, la seu local de Batasuna, en què alguns militants i regidors fan tornos tot esperant una acció imminent de l'Ertzaintza que compleixi l'ordre del jutge Baltasar Garzón i desallotgi la seu. A l'interior, al voltant d'una gran taula de fusta, una de les poques peces de mobiliari que queden al local, hi ha Pepi Gorostidi, una històrica del moviment a favor del presos, Etxerat, al poble i una referència a escala nacional. Aquesta dona ferma que superà els 60 anys diu que treballa pels presos polítics i pels seus drets. “Demanem que compleixin les condemnes a Euskal Herria com ho diu la llei, no volem pas que els deixin lliures, però que respecten el seus drets i que paren les tortures.” Respecte a la il·legalització de Batasuna assenyala que no li sorprèn dins de la campanya iniciada per Madrid contra tot allò que és basc, i afegeix que, com a representant de familiars dels presos, demana el diàleg entre les forces polítiques: “la lluita ha estat molt dura, hi ha hagut moltes morts a un costat i a l'altre, el patiment s'allargarà amb aquestes iniciatives. El PP ha fet d'intermediari en altres conflictes i ara no vol dialogar aquí”.

Avui és 29 d'agost i continua plovent, l'alcalde Antton Izaguirre ha passat mitja nit fent guàrdia a la seu del partit, que encara no ha estat precintada, com ho han estat les de les tres capitals, en-

mig de greus aldarulls. Izaguirre milita a Euskal Herriarrok i és un home que, malgrat la situació en què es troba, confia en el suport que li dóna el seu poble. Es manté serè i té clar que continuaran amb la seves conviccions polítiques, que estan molt arrelades al poble, i que no agafaran les armes ni de bon tros, com espera el Govern de Madrid. “El nostre poble ha viscut moments molt crítics i de molta repressió, i sempre se n'ha sortit, també ho farà ara. Mantindrem una resistència passiva, però no crec que a Tolosa es produeixen els enfrontaments que hi ha hagut a Sant Sebastià o Bilbao, Garzón ha obligat Batasuna a passar a la clandestinitat, evidentment que hauré de trobar les fórmules per continuar governant, i no descarto que algunes d'aquestes es mantindran en secret donades les circumstàncies”, afegeix. Partidari de la via del diàleg, està convençut que amb quotes més grans de sobirania nacional, la violència desapareixerà, encara que el moment actual, assegura, portarà més repressió i violència, i que no és gratuït que Madrid hagi deixat a les mans de l'Ertzaintza el desallotjament dels locals per crear una violència més directa.

El despatx de l'alcaldia, que continuarà ocupant com a càrrec electe, es troba mig vuit perquè Tolosa estrena nova casa consistorial al setembre i estan fent feines de trasllat. Acusa PNB i EA de doblegar-se davant el Govern espanyol i de no ser més valents per defensar les seves tesis. Confessa que no ha rebut cap mostra de solidaritat dels companys de l'Ajuntament i està convençut que la propera acció de Garzón serà empresonar els dirigents de la formació abertzale. “Nosaltres tenim un projecte, la construcció nacional, si el Govern basc aposta per aquesta via, com va prometre, estarem amb ells malgrat la repressió, evidentment apostem pel diàleg i per la desaparició de la violència. Aquest escenari té com a precedent del pacte de Lizarra, allà es van cometre moltes equivocacions, també per la nostra part, però aquest és el camí.”

Tica Cuesta (Tolosa)